

RESSENYA

***Artificis culturals.
Tradició, patrimoni, turisme***

Llorenç Prats (2019)

Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

365 p.

ISBN 9788491682233

Francesca R. Uccella

Sapienza Universidad de Roma

Amb *Artificis culturals*, Llorenç Prats ens dona l'oportunitat de resseguir la seva trajectòria acadèmica i recórrer alguns dels temes que van caracteritzar la reflexió antropològica entre els anys 1985 i 2014. Llegint els vint-i-dos articles del recull, triats d'entre els més significatius de la seva producció, ens adonem dels diferents àmbits en els quals es van desenvolupar les seves investigacions, a partir dels anys vuitanta: l'estudi dels folkloristes i de la tradició popular del segle XIX a Europa i a Catalunya, el patrimoni cultural i el turisme. Llorenç Prats va treballar en cadascun d'aquests contextos mogut per una autèntica passió per la recerca, amb la voluntat de contribuir al coneixement científic i també convençut que la recerca ha de mantenir un compromís amb la societat i les persones que la formen. Al llarg dels anys del seu intens treball entre les universitats de Lleida i Barcelona i del seu paper com a activista del patrimoni, Llorenç Prats va donar l'impuls per engegar nous estudis en camps d'investigació que en aquella època es consideraven pioners, al costat de companys de feina i formant estudiants que sempre li estaran agraïts pels seus valuosos ensenyaments. Entre col·legues i antics estudiants, hi trobem els tres antropòlegs que van impulsar l'edició d'aquest llibre: Xavier Roigé —amb qui, des del temps de Lleida, va compartir recerques i projectes didàctics—, Saida Palou i Fabiola Mancinelli, llavors es-

tudians i ara antropòlogues i professores, continuadores de la seva tasca en els estudis de patrimoni i turisme. Llorenç Prats va proposar com a títol del llibre *Artificis culturals* per englobar tot tres temes del recull i transmetre immediatament al lector que en antropologia qualsevol manifestació cultural es pot entendre con un artifici “perquè el fet de constituir veritables artificis culturals és consubstancial a tots tres fenòmens i, sense tenir-ho en compte, no es poden entendre correctament” (p.15).

El llibre, doncs, comença amb un assaig dels més recents, *La làmpada de Diògenes* (2012), triat perquè l'autor hi explica com es va començar a interessar —abans del 1980— pels temes relacionats amb la cultura popular i amb el patrimoni, en el context del Seminari de Cultura Popular de l'Institut Català d'Antropologia. Amb els primers textos del recull podem conèixer les investigacions que van apassionar Llorenç Prats al començament del seu recorregut acadèmic: l'estudi del treball dels primers folkloristes a Europa i a Catalunya relatius a la tradició popular del segle XIX i la seva vinculació amb el discurs romàntic sobre la nació i la creació de la seva identitat, tot analitzant els estudis entre folklore i etnografia llavors realitzats i alguns elements emergents que configuraven els mites fundacionals de la Catalunya romàntica, com poden ser els monuments, el paisatge, la idea d'una Catalunya pairal quasi arcàdica, la masia, etc. Llorenç Prats tracta aquestes temàtiques no simplement mirant el passat, sinó també posant-les en relació amb la societat catalana dels anys vuitanta i noranta, amb la forta reivindicació d'una identitat que s'havia forjat en aquell moment històric. Els assajos de la primera part del llibre, doncs, constitueixen una importantíssima contribució a l'estudi de la cultura popular.

Els articles que corresponen al segon eix de la recerca de Llorenç Prats comencen amb un text que aclareix el concepte de patrimoni cultural i ens explica el seu model de legitimació, posada en valor i activació. Les paraules del autors del pròleg expliquen com entén ell el patrimoni i com fa recerca al seu voltant: “Agafa la matèria patrimonial i, tal com havia fet amb el folklore i la tradició, en desmunta els engranatges per desvetllar les connexions íntimes entre els mecanismes de la seva activació i els agents de poder, el cos social i polític que el construeix” (p.11). L'autor ens mostra com l'existència del patrimoni cultural depèn sempre de processos de selecció i activació i en posa en evidència, estudi rere estudi, les característiques comunes i peculiars de cadascuna de les realitats en què es manifesta relatives a la creació, a la gestió, a la mercantilització i a la musealització. En el marc del patrimoni, Llorenç Prats contribueix a crear, a la Universitat de Lleida, el primer nucli d'interès pels estudis d'antropologia del patrimoni a Catalunya, combinant la seva tasca acadèmica amb la vocació d'activista del patrimoni, afavorint la comunicació i col·laboració entre universitat i museus, com queda reflectit als seus escrits tant sobre qüestions teòriques

com als estudis de cas. Amb la seva capacitat d'anàlisi, Llorenç Prats, reivindicant que l'antropologia s'ocupi de patrimoni, exposa en els articles centrals del llibre —com ara *El concepto de patrimonio cultural, Concepto y gestion del patrimonio local* o *Museus locals per a què?*— el seu pensament sobre la funció dels museus, el lligam entre patrimoni i identitat, les formes de representació i, finalment, la gestió dels béns patrimonials i la seva mercantilització.

A partir de l'any 2000, Llorenç Prats s'endinsa en el seu tercer gran tema: el turisme, que lliga amb el patrimoni mitjançant la reflexió sobre la seva mercantilització en relació amb l'economia específica del sector, sense deixar de banda la vinculació d'ambdós amb les representacions identitàries. De les reflexions que el portaran a ser considerat l'iniciador dels estudis de turisme a Catalunya, en queda constància en els textos que constitueixen la darrera part d'*Artificis culturals*, a través dels quals es fa evident la seva denúncia de les repercussions del turisme en la població que viu a les destinacions turístiques, acompanyada per una profunda reflexió sobre les implicacions del creixement econòmic i la vinculació amb la identitat local.

Els escrits que formen el llibre donen fe d'una profunda complexitat de pensament que aporta una gran contribució a l'antropologia no solament catalana, sinó universal, tocant conceptes i temes que, actualment, són rellevants i vigents. La tria dels articles, feta pel mateix autor, permet al lector de comprendre els seu recorregut intel·lectual i de gaudir del seu mestratge.

© Francesca R. Uccella, 2020

© *Quaderns de l'ICA*, 2020

Fitxa bibliogràfica

UCCELLA, Francesca R. (2020), "Ressenya: "Artificis culturals. Tradició, patrimoni, turisme" de Llorenç Prats", *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, 36 (2), Barcelona: ICA, pp. 287-289. [ISSN 2385-4472].